

מצחו המנותץ של הלילה

שמונה שירים

מגרמנית: אסף בנרף ועמרי משורר הרים

גיאורג טראקל (1887-1914) היה משורר אוסטרי, מהבולטים שבאקספרסיוניסטים ומהייחודיים שבהם. טראקל גדל בזלצבורג וחינוכו הופקד בידי אומנת, שממנה למד את השפה הצרפתית וכך גם התקרב אל השירה הצרפתית. אחותו גרטה, שהייתה מוזיקאית מחוננת, הייתה קרובה אליו במיוחד, וכפי הנראה היו בין השניים יחסים של גילוי עריות (מוטיב האחות חוזר רבות בשיריו של טראקל). לאחר שנשר מלימודיו בתיכון החל בלימודי רוקחות, שהייתה לייעודו. במקביל, עסק בכתיבה הן של שירה והן של כמה מחזות שכשלו. בווינה, בין תקופות קצרות של שירות בצבא, הכיר כמה אמנים מקומיים והתערה בחוגיהם ואלה עזרו לו לפרסם כמה משיריו. מאוחר יותר, באינסברוק, התוודע לקבוצת אמני אוונגרד שהיו מקושרים לכתב־העת הספרותי הנחשב Der Brenner. לודוויג פון פיקר, עורך העיתון, היה לפטרונו ועודד אותו לפרסם את שיריו, שאכן ראו אור בלייפציג ב-1913. פיקר אף הסב את תשומת לבו של הפילוסוף לודוויג ויטגנשטיין למשורר הצעיר, וזה תמך בו כלכלית בסתר על מנת שיוכל להתמקד ביצירתו. במלחמת העולם הראשונה נשלח טראקל לחזית המזרחית כחובש בצבא האוסטרו-הונגרי. מראות הזוועה של החיילים ההרוגים והפצועים, בעיקר לאחר קרב גְרוֹדֶק, גרמו לו להתקפי דיכאון והוא אף ניסה לשים קץ לחייו, אך כשל. לאחר ניסיון זה נשלח טראקל לבית חולים בקרקוב ושהה תחת השגחה צמודה. משגבר דכאונו כתב לפיקר, והוא המליץ לו ליצור קשר עם ויטגנשטיין. אך כאשר הגיע ויטגנשטיין, טראקל כבר מת ממנת־יתר של קוקאין, במה שנראה כמעשה התאבדות. שירתו של טראקל, שבתחילתה הושפעה מהשירה הסימבוליסטית (ראו למשל את צורותיהם המסורתיות של חלק מהשירים הכלולים במבחר קטן זה), היא במובנים רבים שירתה של המאה העשרים. השירים הכתובים בחרוז החופשי, אך גם אלה המסורתיים יותר, עשויים טורים מפולשים של קרעי תמונות ואפופים כולם חרדה ובעתה, ריקבון ומוות. מלבד מוטיב האחות שנזכר קודם לכן, ראוי לציון במיוחד מוטיב הצבעים, הנוכח בכל שיריו ומזכיר במידה רבה את שיריו של דוד פוגל, בן דורו. שירו האחרון, "גרודק", היה לידוע בשיריו, ובמיוחד מילותיו החותמות: "Die Ungeborenen Enkel" ("הנכדים הבלתי־נולדים" או "הנכדים שלא יוולדו").

את ארבעת השירים הראשונים במבחר זה תרגם אסף בנרף ואת ארבעת האחרונים – עמרי משורר הרים.

אל הנער אליס

אֵלִיס, כְּשֶׁבִיעַר הַשָּׁחַר קוֹרָא קוֹלוֹ שֶׁל הַקִּיכָלִי,
זוֹהִי שְׁקִיעֶתְךָ.
שְׁפִתֶיךָ שׁוֹתוֹת אֶת צֶנֶת מַעֲיַן־הַצּוֹקִים הַכָּחֵל.

מִהֲדַד סִנֵּה קוֹצִים
בְּמָקוֹם שֶׁם עֵינֶיךָ, עֵינֵי יָרַח.
הוּי כְּמָה זְמַן, אֵלִיס, מֵת אֶתְּךָ.

חֲדַל, כְּאֲשֶׁר מִצָּחֶךָ שׁוֹתֵת חֶרֶשׁ
אֲגָדוֹת שֶׁל קָדָם
וּפְשָׁרוֹ הָאֶפֶל שֶׁל מְעוֹף הַצִּפְרִים.

גּוֹפֶךָ הוּא יִקְיַנְתוֹן,
שְׁנֹזֵיר בּוֹ טוֹבֵל אֶצְבְּעוֹת־שְׁעוֹה.
מְאוּרָה שְׁחֹרָה הִיא שְׁתִּיקַתְנוּ,

אֶךְ אֶתְּךָ הוֹלֶךְ בְּצַעֲדִים רַכִּים אֶל תוֹךְ הַלְיָלָה
הַתְּלוּי, עָמוּס אֶשְׁכוֹלוֹת אֲרָגְמָן,
וַיְדִיךָ תְּנִיעַ בַּתְּכֵלֶת בֵּיתֶךָ חֲמֻדָּה.

לְעֵתִים מְגִיחָה מִתּוֹכָה חַיָּה עֲנָגָה,
מְרַכִּינָה לְאִטָּה עַפְעָפִים כְּבָדִים.
טַל שְׁחֹר נוֹטֵף עַל רַקוֹתֶיךָ,

אֲחֻרוֹן זְהַבֵּי כּוֹכָבִים שְׁכָבוּ.

שקיעה

לקארל בורומויס היינריך

מֵעַל הַבְּצָה הַלְּבָנָה
פָּרְחוּ צִפְרֵי הַפָּרָא.
בְּעָרֵב נוֹשֵׁב מִכּוֹכְבֵינוּ רוּחַ מִקְפִּיא.

מֵעַל קִבְרֵינוּ
נִרְפָּן מִצָּחוֹ הַמְּגַתֵץ שֶׁל הַלְיָלָה.
תַּחַת אֲלוֹנִים מִתְנַדְנְדִים אֲנַחְנוּ בְּסִירָה פְּסוּפָה.

מִהֲדַדוֹת תְּמִיד חוֹמוֹת הָעִיר הַלְּבָנוֹת.
תַּחַת קֶשֶׁת קוֹצִים,
הוּ אַחֵי, מְטַפְסִים אֲנַחְנוּ – מְחוּגִים עוֹרִים – אֶל חֲצוֹת הַלְיָלָה.

ארורים אתם ארסי החשך,
נים לבן!

גן הזה, המשנה כל כה,
גן עצים מדמדמים,

רוחש עשילילה, נחשים,
עטלפים, עכבישים.

הזר! צלך האבוד

באדם ערב,

שודד אפל

בים המלוח של הצער.

מכים בכנפים עופות לבנים בשולי הלילה

על פני מפלת הפלדה

של הערים.

צלילים בהירים תוך הנשב הדליל,
מזמרים את האבל הנדח של היום,
ניחוחות אינ-תארים שממלאים אותו כליל
על חיל שלא ידענו יגיעונו לחלום.

כהד רך של עדנה ששקעה תוך ערבים,

וכהגות-הלב ברעים אשר אבדו,

עלנה צונחת בגנים מזה-דורות נעזבים,

אשר בדמי גן-עדן זהר-שמש יקלטו.

בתוך מראה זכה של אשדות מצטללים

עינינו יחזו בזמן המת קם לתחיה

עת מאויינו שמשנת-דם כלים,

יגביהו נפשותינו עדי רחק מרומי-יה.

דרך המיתה, מחדש שוב נתגשם

אלי נבכי הענויים, למצולות העדנות,

שבתוכם תמשל האלהות חסרת השם –

ולעד הם משלימים לנו שמשות רעננות.

בלילה

בלילה הזה כבה כחולן של עיני,

הזהב האדם של לבי. הו, כמה שקט בער האור.

מעילך הכחל עטף את השוקע;

פיה האדם חתם את החשך הרע.

רקב גני־העדן שחלום ברא
 נושב סביב ללב הנלאה, מלא האבל,
 ששפתה מכל המתק אך ורק זרא,
 ודמו שותת למות ברשעות הסבל.

במבטם המליל יוקדת הערגה
 לזה הבית שלעד אין לאתרו.
 אותם גזרת גורל שלול מחסד מנהיגה,
 שרק תוגה תוכל לרדת לחקרו.

עתה לקצב מחולות כלים יפעם הוא
 למנגינות הנקדרות של היאוש,
 בעוד זרים של תקנת־עבר נבלו
 במזבח שמכבר מאל נטויש.

בראש נתיביהם נודדת להקת עבים,
 וילווים ברומ מסע עופות שלוח,
 עד שעת מעריב היום עקבותיהם כבים,
 ועתים צלילי־ברכה תשא הרוח

משפרון של בשמים טובים ויין
 נותרה בה תסיסה עזה של הבושה –
 האתמול בבבואה קמוטת־העין
 ועגמת חלין שחורה אותה כותשה.

למחנה המבדד כפוכבים פרושים,
 שם שיריהם הרי הערג יאמירו
 וית־פחו מתוך קללה וצער מורשים,
 שאין זיקי־תקנה רפים אותם יאירו.

דמדומי קיץ

הנה באתר הירק מגץ כוכב
 בבית חולים איש את השחר כבר מריח.
 קיכלי מפיץ קולות עושה מסתר שיח,
 ענבל מנזר נוגן חלום אל המרחב.

וילון כסוף אשר לפני חלון מבליע
 גפים נשזרות, שפתים, שדי־נעם.
 מן המגדל פטישה נקשה עולה ברעם
 והלבנה תמוג אל תוך חפת־רקיע.

בכפר נזקר גלעד גרום, בודד,
 דמדמת על כרי פרחי־שני שותתת.
 סביב לגזוזטרה שכבת אור לחה רוטטת,
 ונחיל־זבובים בצחן חרש מתנודד.

אקורד־חלום שדי רוחף עד לאין מה,
 הנזירים בשער כנסיה יופיעו,
 אובדים באין־הסוף כה לאטם יפסיעו.
 כה בהירה תשגא אל־על פסגה רמה.